

□ gm/ID metodologija projektovanja-2

- Sledeći scenario projektovanja je dimenzionisanje tranzistora sa konstantnom jediničnom učestanošću f_T . Ovaj slučaj je od praktične važnosti u pojačavačima sa fiksnim GBW proizvodom.
- Drugi primer je kaskodni pojačavač, gde želimo da CG transistor unosi nedominantni pol na željenoj višoj učestanosti

Primer 4: Učestanost jediničnog pojačanja funkcije prenosa naponskog pojačanja je $f_u=100$ MHz kada je $C_L=1$ pF. Smatrati da je $F_O=10$ i $V_{DS}=V_{DD}/2=0.6$ V.

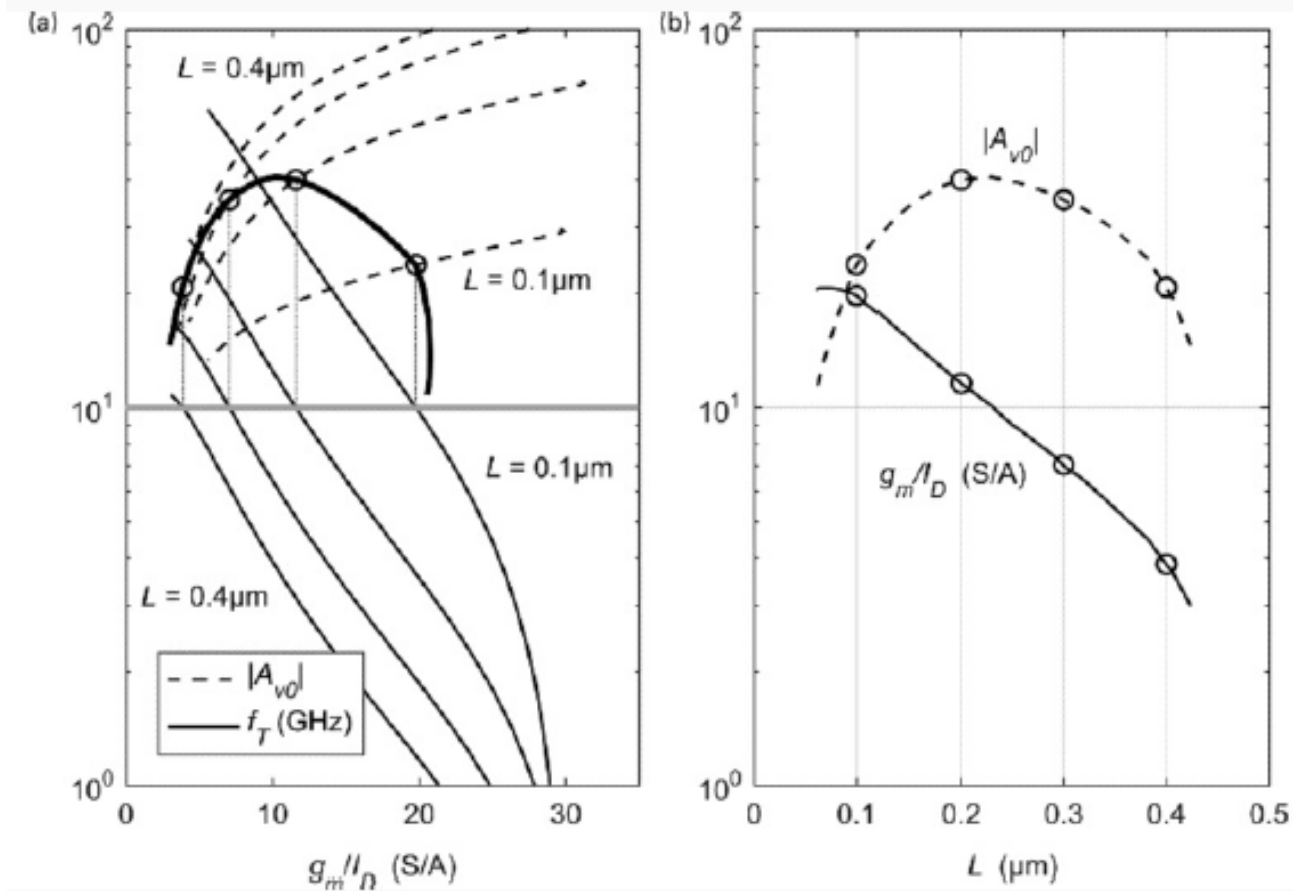
- a) Odrediti dimenzije tranzistora tako da se dobije maksimalno unutrašnje pojačanje na niskim učestanostima
- b) Odrediti dimenzije tranzistora tako da se dobije minimalna disipacija u mirnoj radnoj tački

Na sledećim slikama (a) su prikazane zavisnosti

$$f_T = f \left(\frac{g_m}{I_D} \right) \quad |A_{v0}| = \frac{g_m}{g_{ds}} = f \left(\frac{g_m}{I_D} \right)$$

dok su na slici (b)

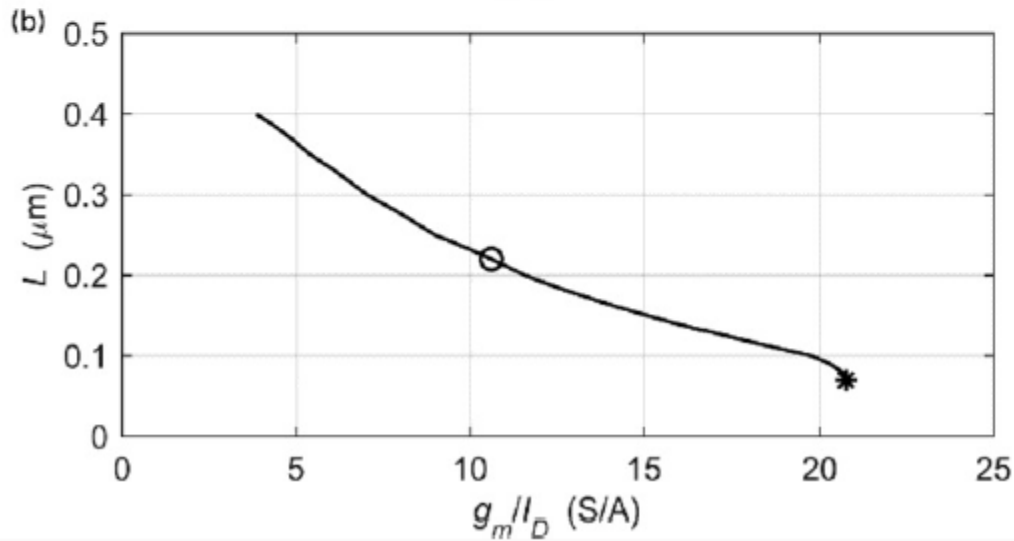
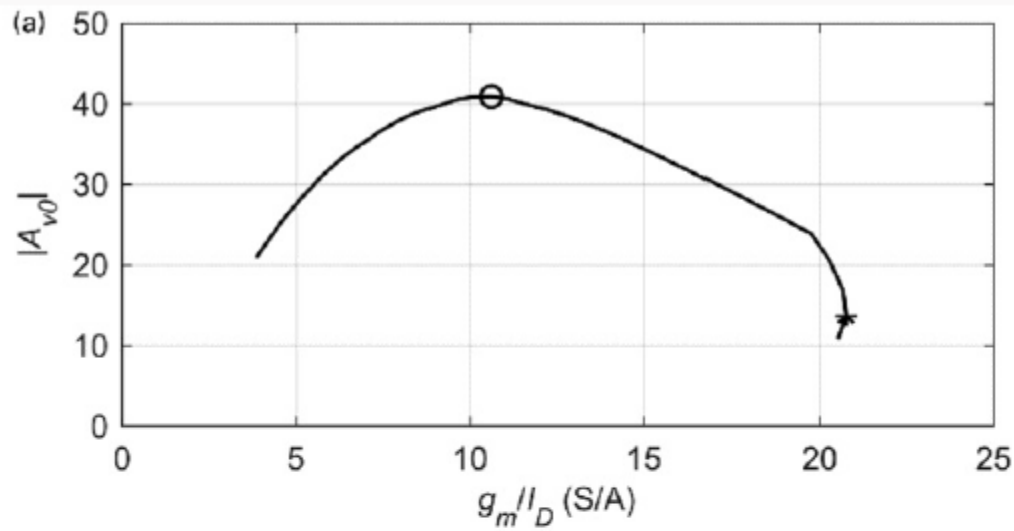
$$\frac{g_m}{I_D} = f(L) \quad |A_{v0}| = g(L)$$

Na slici (a) je označena i karakteristika A_{v0} za koju je $f_T = f_{v0} \cdot f_u = 1 \text{ GHz}$

Na sledećim slikama je prikazana uvećano zavisnost sa slike (a) i zavisnost dužine kanala u funkciji g_m/I_D kada je $f_T = 1 \text{ GHz}$

(a)

$$|A_{v0}|_{\max} = 40.88 \Rightarrow \frac{g_m}{I_D} = 10.62, L = 220 \text{ nm}, V_{GS} = 578.6 \text{ mV}$$

Pri velikim g_m/I_D i malim dužinama kanala izražen je uticaj DIBL efekta (*)

(b) Minimalna disipacija se ima u slaboj inverziji (g_m/I_D veliko), a smanjenja DIBL efekta ćemo uzeti nešto veću dužinu kanala $L=70\text{nm}$. Tada je

$$|A_{v0}| = 43.75, \frac{g_m}{I_D} = 20.76, V_{GS} = 410.3 \text{ mV}$$

U sledećoj tabeli su date uporedne vrednosti parametara kola za slučaj maksimalnog pojačanja i minimalne disipacije

	Gm[mS]	W[um]	L[nm]	ID[uA]
Amax	6.283	45.92	220	591.6
PDmin	6.283	114.2	70	302.7

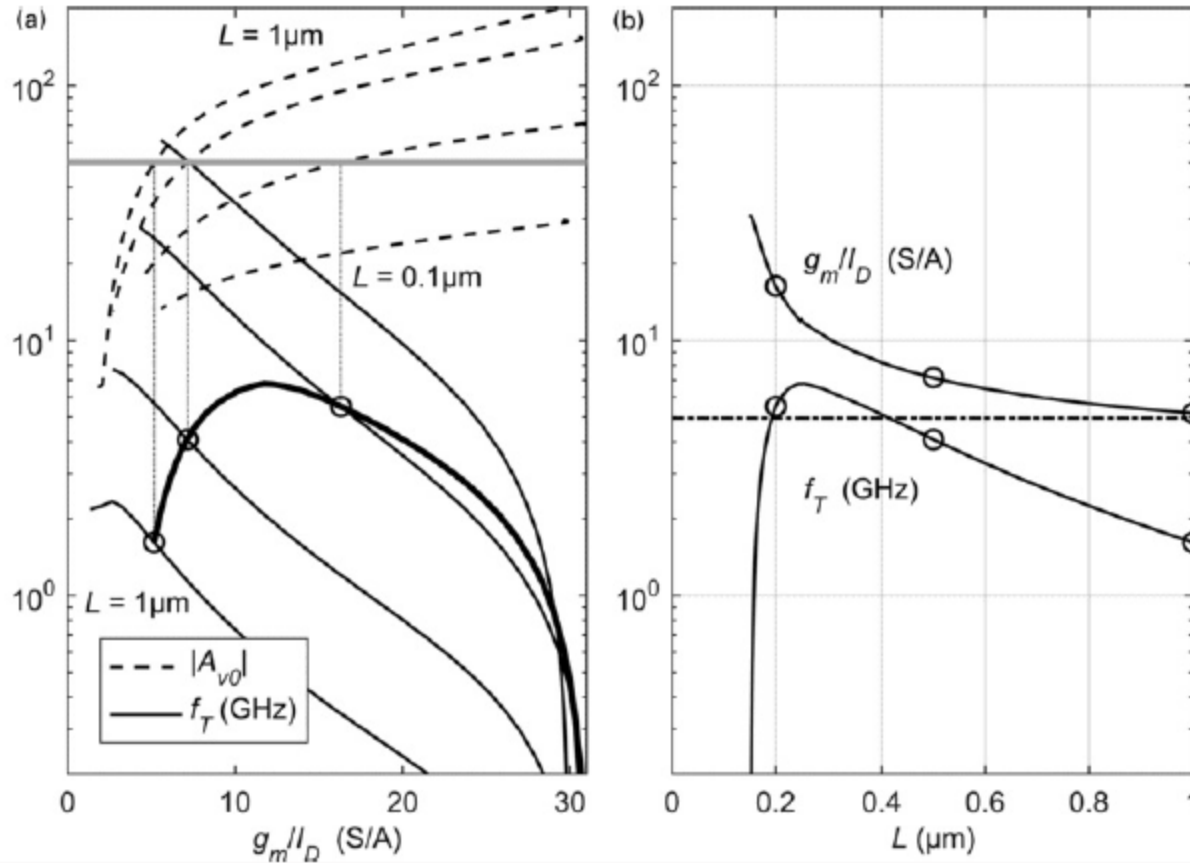
- Poslednji scenario pri odredjivanju karakteristika CS pojačavača je kada se fiksira unutrašnje pojačanje pojačavača, što je situacija koja postoji kod dizajna operacionih pojačavača sa velikim pojačanjem na niskim učestanostima.

Primer 4: Unutrašnje pojačanje CS pojačavača treba da je $A_{v0}=50$ kada je $C_L=1\text{pF}$. Smatrati da je $f_{O}=10$ i $V_{DS}=V_{DD}/2=0.6\text{V}$.

- Odrediti dimenzije tranzistora tako da se dobije maksimalno moguća maksimalna učestanost f_{Tmax}
- Odrediti dimenzije tranzistora tako da se dobije minimalna disipacija u mirnoj radnoj tački i da f_T bude $0.8f_{Tmax}$

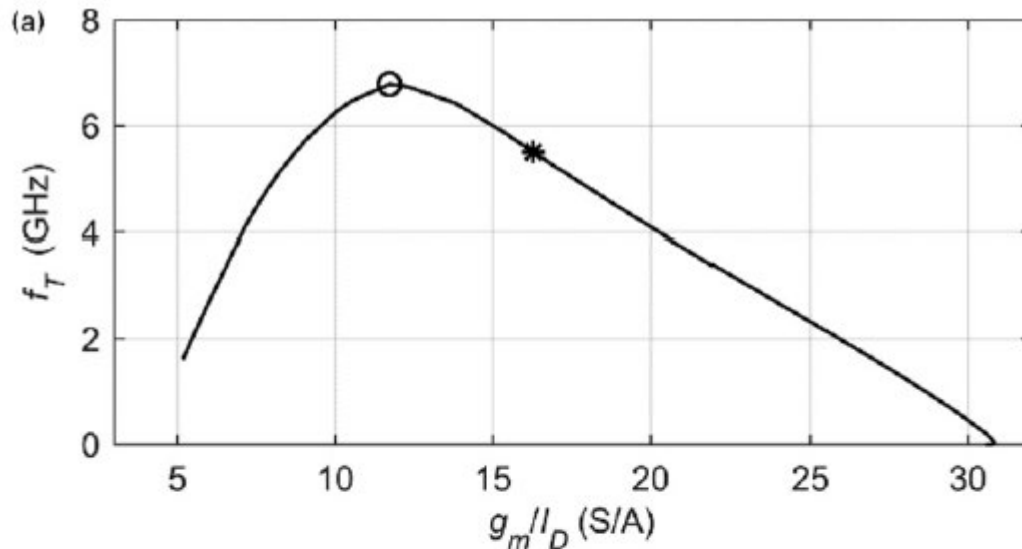
Na sledećoj slici su prikazane zavisnosti

$$f_T = f\left(\frac{g_m}{I_D}\right) \quad |A_{v0}| = \frac{g_m}{g_{ds}} = f\left(\frac{g_m}{I_D}\right) \quad f_T = f(L) \quad \frac{g_m}{I_D} = f(L)$$

Na slici je prikazana i zavisnost $f_T = f\left(\frac{g_m}{I_D}\right) \Big|_{|A_{v0}|=50}$

Uvećane zavisnosti sa prethodne slike:

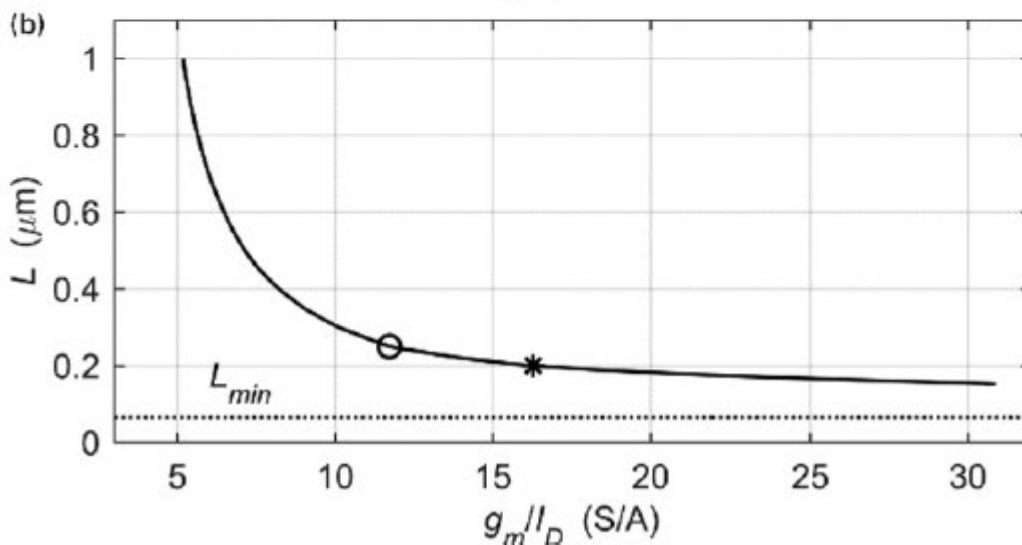

L se povećava značajno sa smanjivanjem g_m/I_D (jaka inverzija) pri konstantom A_{v0}

$$f_T = f_{T_{\max}} = 6.79 \text{ GHz} \Rightarrow L = 250 \text{ nm}$$

80% od $f_{T_{\max}}$ je bolje uzeti sa desne strane maksimuma jer je, pri istom g_m , tada manja struja drejna

$$f_T = 0.8 f_{T_{\max}} \Rightarrow L = 200 \text{ nm}$$

Sumirani rezultati:

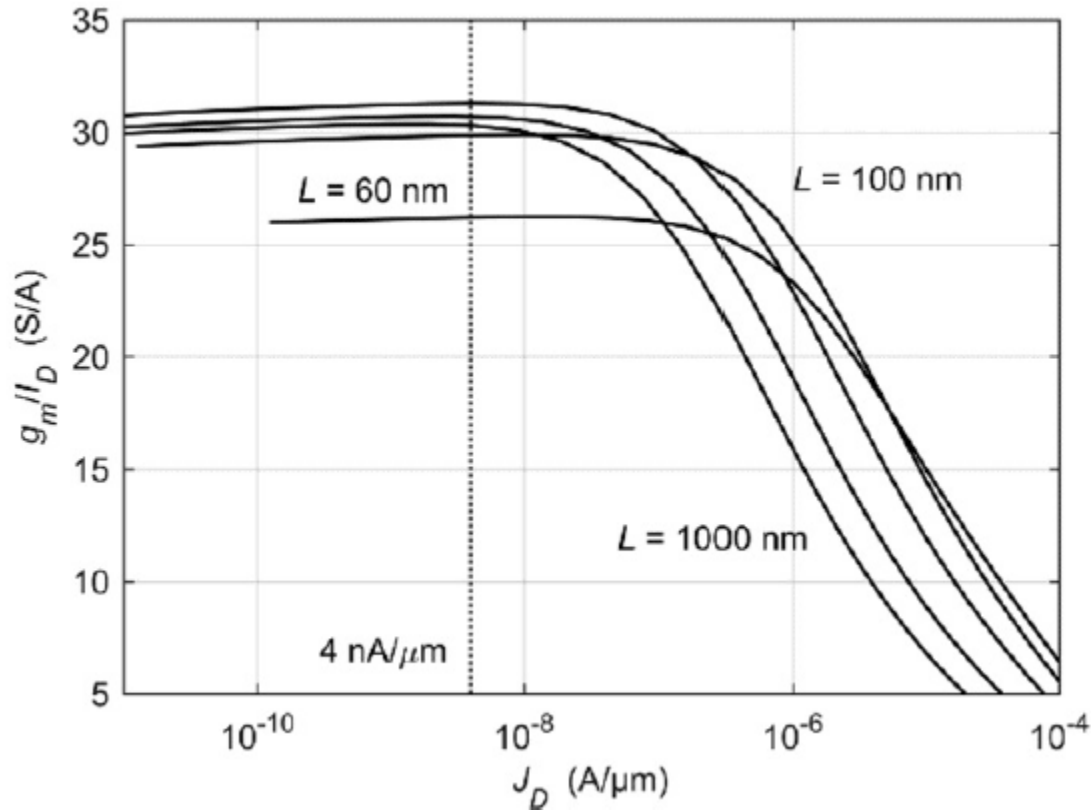
	gm/ID	L[nm]	fu[MHz]	ID[uA]	W[um]	VGS[mV]
fTmax	11.7	250	679	363.8	41.95	553.3
0.8fTmax, PDmin	16.3	200	543	209.5	54.24	481.8

U medicini i senzorskim interfejsima često nije potreban veliki propusni opseg (xkHz), ali je važno da potrošnja bude što manja. Takva kola se najčešće napajaju iz energije okoline (energy harvesting), ili thin-film baterija. Na primer: diferencijalni front-end pojačavač ima potrošnju od svega 1nW, napaja se iz baterije od 0.6V. Struja strujnog izvora u diferencijalnom pojačavaču je 1.6nA!

Dimenzionisanje tranzistora u oblasti slabe inverzije

- U oblasti slabe inverzije efikasnost transkonduktanse je približno konstantna vrednost
$$\frac{g_m}{I_D} = \frac{1}{nV_t}$$
- Gustina struje ID/W u WI opsegu je vrlo mala npr. 0.8nA/0.20um=4nA-um (65nm proces)
- Subthreshold slope n je funkcija dužine kanala, ali se vrlo malo menja

$$\frac{g_m}{I_D} = f(J_D = I_D / W)$$

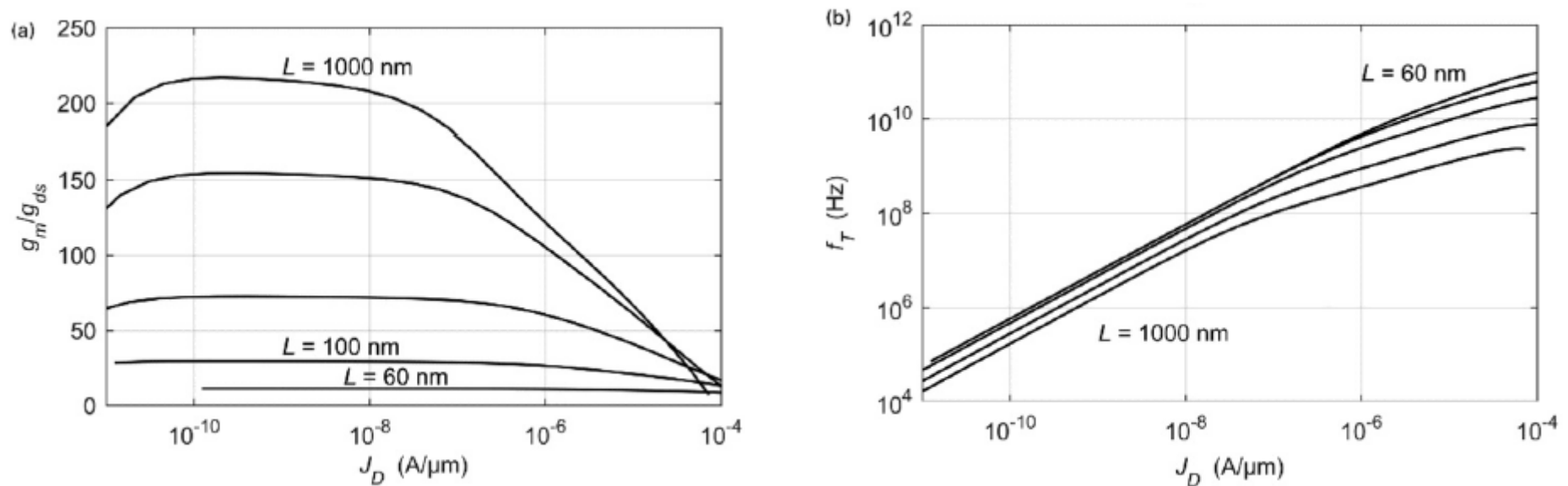

- DIBL efekat dosta utiče na struju drejna kod kratkih kanala. Da bi se izbegao njegov uticaj moraju se koristiti dužine kanala veće od 0.1 μ m, a tada se, u prvoj aproksimaciji, može smatrati da je g_m/I_D konstantno.
- Obično se u digitalnim kolima uzimaju minimalne dimenzije tranzistora
- U analognim kolima minimalne dimenzije tranzistora imaju tri loše osobine:

- Smanjuje se unutrašnje pojačanje
- Lošija je uparenost komponenti manjih dimenzija
- Veći je flicker šum

Na sledećoj slici su prikazane zavisnosti unutrašnjeg pojačanja (g_m/g_{ds}) i učestanosti jediničnog pojačanja (f_T) u funkciji gustine struje J_D

Nezavisna promenljiva nije više g_m/ID već ID/W , jer se g_m/ID vrlo malo menja
 f_T opada sa povećanjem dužine kanala L (60nm, 0.1 μ , 0.2 μ , 0.5 μ , 1 μ)

$$10^{-8} [\text{A}/\mu\text{m}] = 10 [\text{nA}/\mu\text{m}]$$

$$J_D = 4 [\text{nA}/\mu\text{m}] \Rightarrow f_T > 1\text{MHz}$$

- $L > 1 \mu\text{m}$ nedovoljno precizan model
- Dizajner će se zbog toga zaustaviti na dužini kanala za koju se postiže razumna vrednost pojačanja, a f_T je i dalje znatno veće od radne učestanosti ($FO \geq 10$)

Primer 5: Odrediti dužinu kanala L tako da se dobije maksimalno unutrašnje pojačanje niskim učestanostima $A_{v0} = 150$ kada je $C_L = 1 \text{pF}$ i $I_D = 0.8 \text{nA}$. Smatrati da je $V_{DS} = V_{DD}/2 = 0.6 \text{V}$ i minimalna širina kanala $5 \mu\text{m}$. Izračunati V_{GS} , f_T i f_u .

$$J_D = \frac{I_D}{W} = \frac{0.8 \text{ nA}}{5 \mu\text{m}} = 0.16 [\text{nA}/\mu\text{m}]$$

$$|A_{v0}| = 150 \Rightarrow \frac{g_m}{g_{ds}} = 150 \Rightarrow L = 0.5 \mu\text{m}$$

$g_{m\_ID} = \text{lookup}(\text{nch}, \text{'GM\_ID'}, \text{'ID\_W'}, \text{JD}, \text{'L'}, 0.5)$

$f_T = \text{lookup}(\text{nch}, \text{'GM\_CGG'}, \text{'ID\_W'}, \text{JD}, \text{'L'}, 0.5) / 2 / \pi$

$$\frac{g_m}{I_D} = 30.5 \text{ S/A} \qquad f_T = 445 \text{ kHz}$$

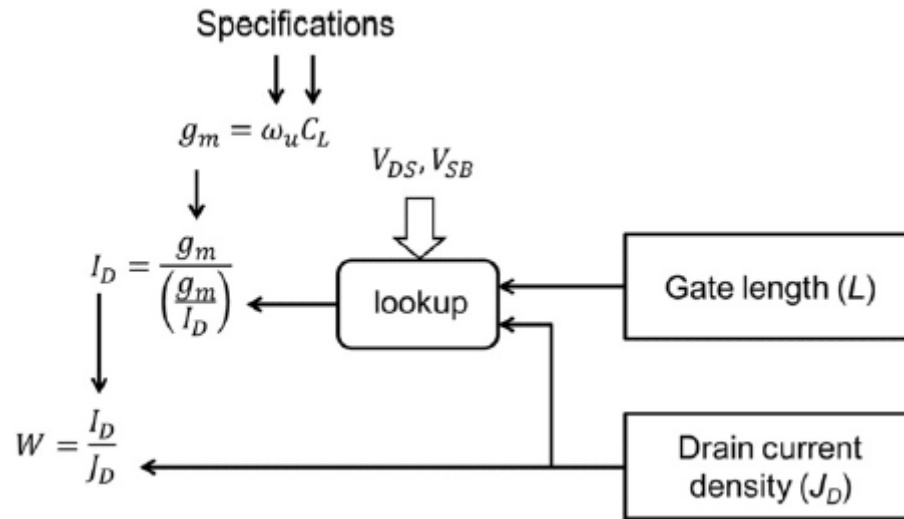
$$g_m = \left(\frac{g_m}{I_D} \right) I_D = 24.4 \text{ nS} \qquad f_u = \frac{g_m}{2\pi C_L} = 3.82 \text{ kHz} \Rightarrow FO = \frac{f_T}{f_u} = 116$$

$V_{GS} = \text{lookupVGS}(\text{nch}, \text{'ID\_W'}, \text{JD}, \text{'L'}, 0.5, \text{'METHOD'}, \text{'linear'})$

$$V_{GS} = 128 \text{ mV}$$

Dimenzionisanje tranzistora pomoću gustine struje drejna

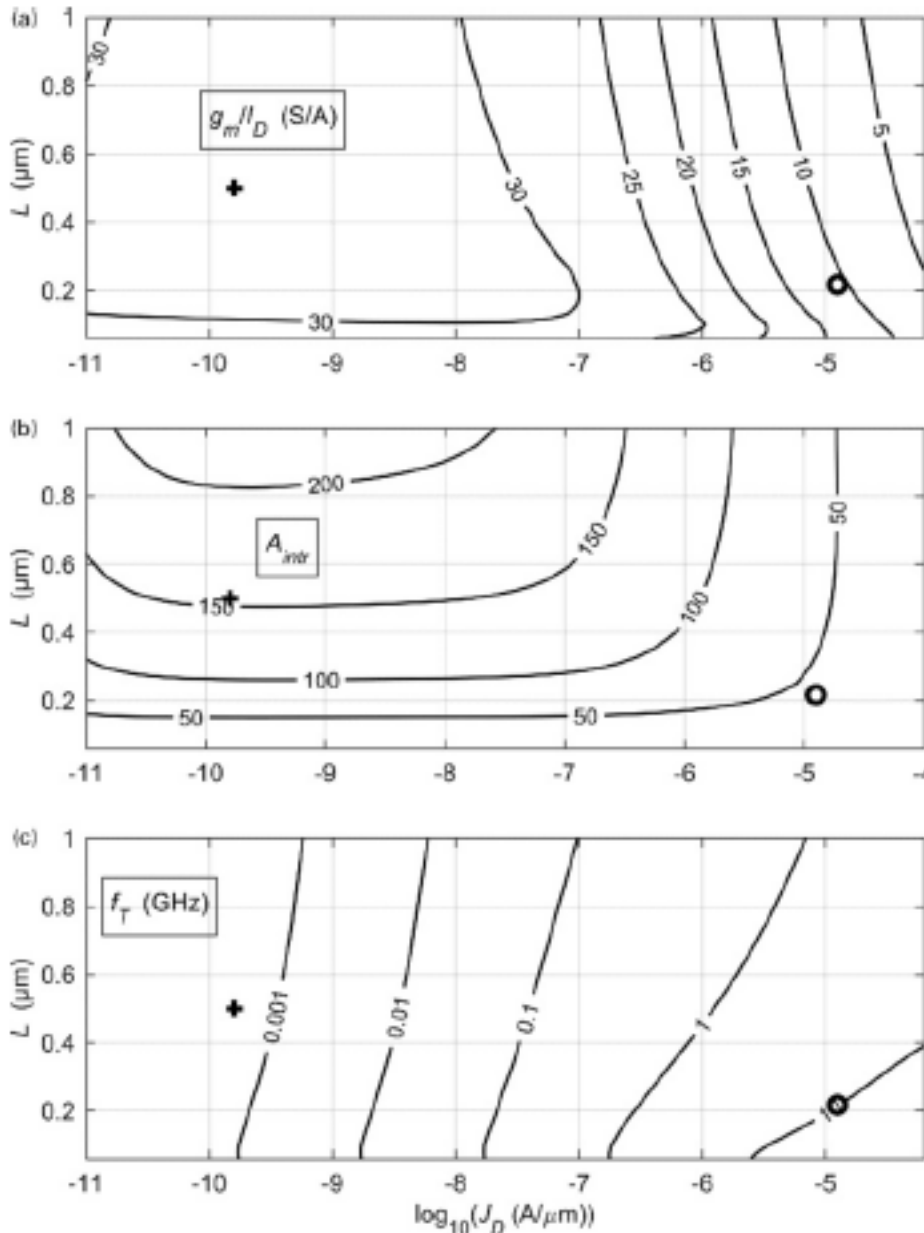
- g_m / I_D više ne definiše jedinstvenu gustinu struje drejna kada tranzistor uđe u slabu inverziju. Postoji opseg vrednosti struja za koji je g_m/I_D približno konstantno, što znači i širok spektar mogućih rešenja
- Bolji je pristup da gustina struje bude početni parametar pri dizajnu. Mapiranje između J_D i g_m/I_D je jednoznačno

Dijagram toka sa prethodne slike se često primenjuje u sledećim situacijama:

- Kada je potrebno, zbog male potrošnje, da tranzistor radi u oblasti slabe inverzije
- Kada apriori ne znamo u kojoj oblasti inverzije radi tranzistor i koristimo sve oblasti inverzije radi postizanja određenog zahteva (pojačanje, f_T , f_u , $(W \times L)_{min}$, ...)

Konture sa konstantnim g_m/I_D , konstantnim unutrašnjim pojačanjem i konstantnim

- Na slici (a) postoji velika oblast u kojoj promena J_D i L ne utiče na promenu g_m/I_D
- Na slici (b) se vidi da se sa povećanjem dužine kanala sopstveno pojačanje povećava, ali da je u oblasti jake inverzije za održavanjem istog pojačanja potrebno povećavati dužinu kanala
- U oblasti slabe inverzije f_T vrlo malo zavisi od gustine struje, što nije slučaj u oblastima umerene i jake inverzije

$$-8 \Leftrightarrow 10 [\text{nA}/\mu\text{m}]$$

- Koordinate rešenja iz primera 3 su označene kružićem, dok su sa + označena rešenja primera 5.

Matlab kod za određivanje maksimalnog pojačanja

Postavljanje opsega gustine struje i dužine kanala

```
JDx = logspace(-10,-4,100);
```

```
Ly = .06:.01:1;
```

```
[X Y] = meshgrid(JDx, Ly);
```

Zatim koristimo Matlabovu konturnu funkciju da dobijemo gustine struje (JD1) i dužine kanala (L1) koje postižu željenu vrednost fT:

```
fTx = lookup(nch, 'GM_CGG', 'ID_W', JDx, 'L', Ly)/(2*pi);
```

```
[a1 b1] = contour(X, Y, fTx, fT*[1 1]);
```

```
JD1 = a1(1,2:end)';
```

```
L1 = a1(2,2:end)';
```

Potom posmatramo parove JD,L pri kojima se postiže maksimalno unutrašnje pojačanje

```
Av = diag(lookup(nch, 'GM_GDS', 'ID_W', JD1, 'L', L1));
```

```
[a2 b2] = max(Av);
```

```
Avo = a2;
```

```
L = L1(b2);
```

```
JD = JD1(b2);
```

Evaluacija gm/ID i VGS

```
gm_ID = lookup(nch, 'GM_ID', 'ID_W', JD, 'L', L);
```

```
VGS = lookupVGS(nch, 'GM_ID', gm_ID, 'L', L);
```

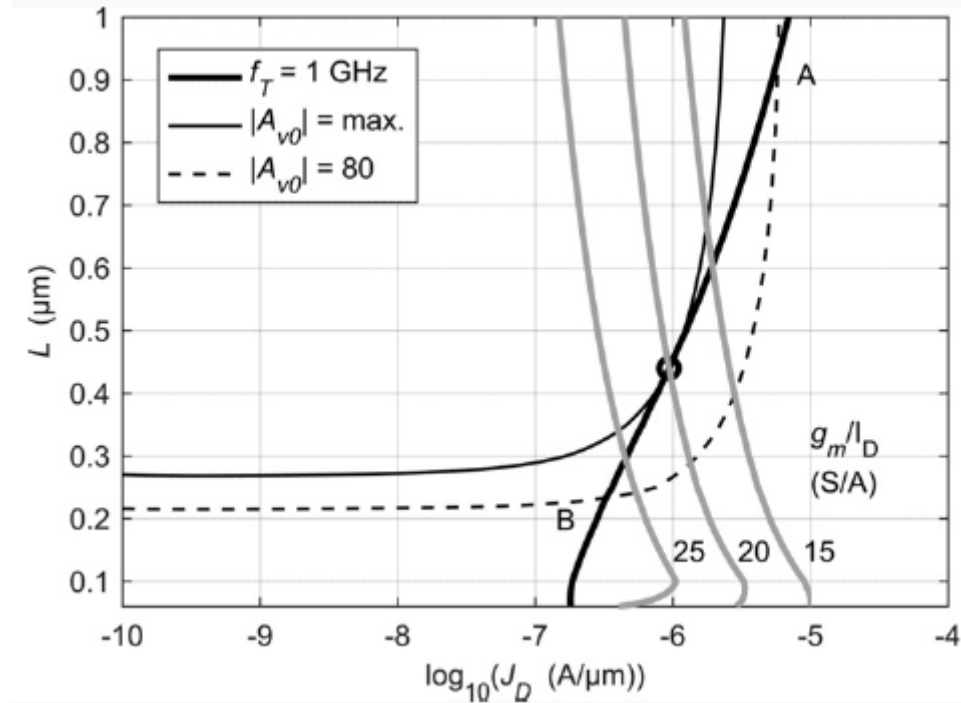
- Vrednosti parametara dizajna pri određivanju maksimalnih unutrašnjih pojačanja

f_T (GHz)	g_m/I_D (S/A)	J_D ($\mu\text{A}/\mu\text{m}$)	$\max(A_{v0})$	L (μm)	V_{GS} (V)
0.02	29.93	0.0125	206.4	1.00	0.2861
0.05	28.78	0.0369	196.0	1.00	0.3228
0.10	26.54	0.0986	179.0	0.99	0.3572
0.20	24.85	0.1874	155.1	0.79	0.3773
0.50	22.21	0.4746	124.0	0.57	0.4058
1.00	20.00	0.9371	102.0	0.44	0.4300
2.00	16.42	2.105	81.6	0.37	0.4718
5.00	13.19	5.397	57.6	0.27	0.5242
10.00	10.62	12.90	40.9	0.22	0.5787
20.00	8.75	28.48	27.4	0.17	0.6310
50.00	6.66	75.64	15.5	0.11	0.7050

Primer 6: Dimenzionisati tranzistor tako da se dobija maksimalno unutrašnje pojačanje na niskim učestanostima $A_{v0}=50$ i $A_{v0}=80$. Poznato je $C_L=1\text{pF}$ i $f_u=100\text{MHz}$ i $f_T \geq 1\text{GHz}$. Smatrati da je $V_{DS}=V_{DD}/2=0.6\text{V}$. Izračunati V_{GS} , f_T i f_u .

- Kada se uzmu parametri iz prethodne tabele za $f_T=1\text{GHz}$, dobija se da maksimalno unutrašnje pojačanje iznosi $A_{v0}=102$

Posmatrajmo konture sa slika (a), (b) i (c) na istom dijagramu

- Kontura sa konstantnim $f_T=1\text{GHz}$ preseca konturu sa konstantnim naponskim pojačanjem $A_{v0}=80$ u tačkama A i B. Tačka B je u oblasti slabe inverzije, dok je tačka A u oblasti jake inverzije

```
Av = lookup(nch,'GM_GDS','ID_W',JD,'L',L);
```

```
[a3 b3] = contour(X,Y,Av,80*[1 1]);
```

```
JD3 = a3(1,2:end)';
```

```
L3 = a3(2,2:end)';
```

	gm/ID	L[nm]	VGS[mV]
Tačka A	8.78	930	612
Tačka B	27.02	233	372

Kada se uzme da je $FO > 10$ dobija se

$$M = FO \geq FO_{min}$$

$$FO = \text{diag}(\text{lookup}(\text{nch}, 'GM\_CGG', 'ID\_W', JD3, 'L', L3)) / (2 * \pi * f_u);$$

$$FO4 = FO(M);$$

$$JD4 = JD3(M);$$

$$L4 = L3(M);$$

$$gm\_ID4 = \text{diag}(\text{lookup}(\text{nch}, 'GM\_ID', 'ID\_W', JD4, 'L', L4));$$

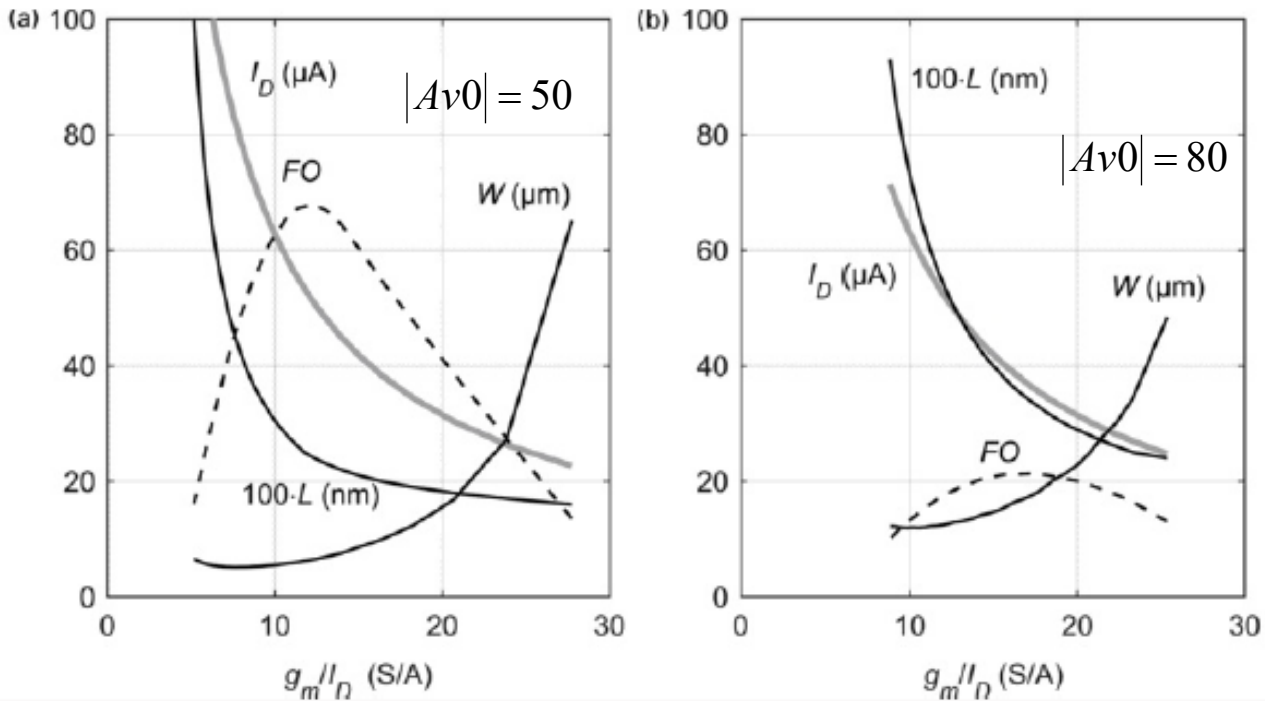
$$gm = 2 * \pi * f_u * CL;$$

$$ID = gm. / gm\_ID4;$$

$$W = ID. / JD4;$$

Rezultati prethodnih operacija su prikazani na sledećoj slici za dve vrednosti unutrašnjeg pojačanja $Av_0 = 80$ i $Av_0 = 50$

- Uočiti da se zahtevi dizajna ispunjavaju za širok spektar efikasnosti transkonduktanse, u okviru kojih se struje menjaju za oko 3-5 puta. Ovo je u suprotnosti sa dizajnom pri maksimalnim pojačanju, koji sužava prostor dizajna na jednu jedinu tačku. Treba imati na umu da se opseg mogućih vrednosti g_m / I_D proširuje za dizajn sa nižim unutrašnjim pojačanjem.
- Veći fan-out (FO) znači manju ulaznu kapacitivnost $C_{gg} = CL/FO$
- U sledećoj tabeli su dati sumarno rezultati dizajna i SPICE simulacija

	(a)	SPICE verification	(b)	SPICE verification
$ A_{v0} $	50	50.5	80	80.45
L (μm)	0.240	–	0.340	–
W (μm)	6.479	–	17.41	–
I_D (μA)	50.74	–	36.59	–
FO	68.0	–	21.2	–
g_m/I_D (S/A)	12.38	12.31	17.17	17.03
f_u (MHz)	100	99.0	100	98.0
V_{GS} (V)	0.541	0.544	0.465	0.465
C_{gg} (fF)	14.7	14.6	47.0	46.2

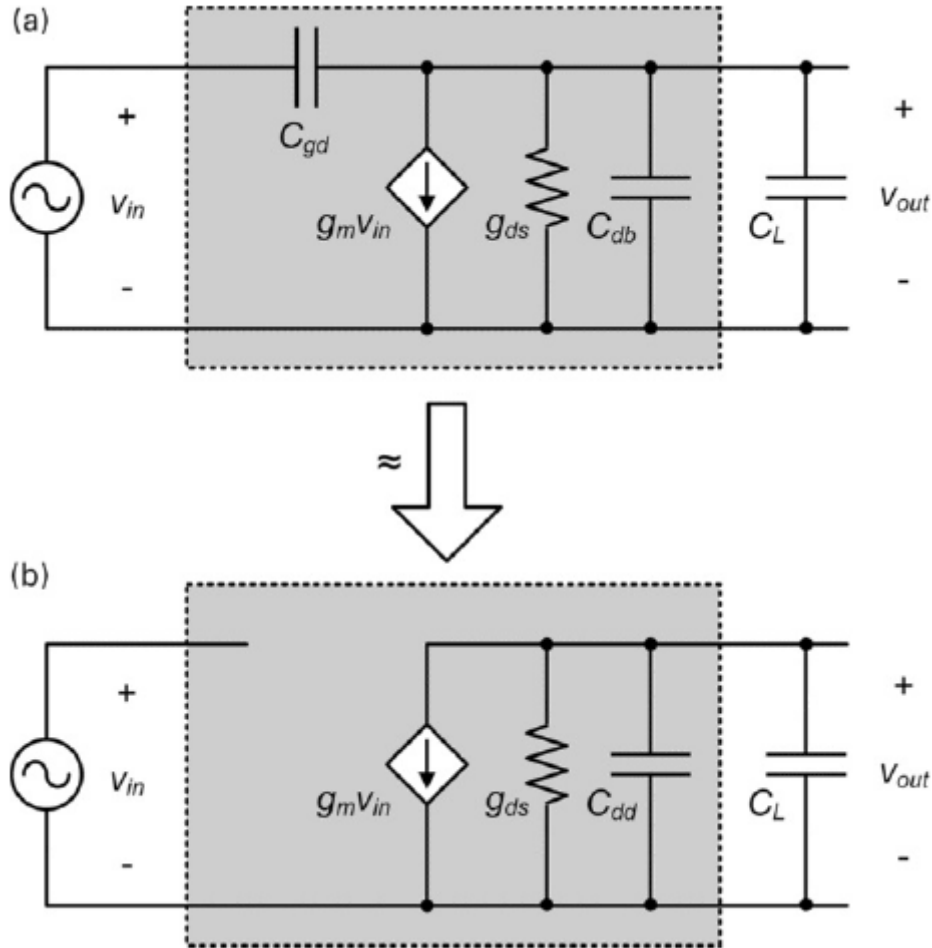
$$\left(\frac{g_m}{I_D}\right)_{WI} = \frac{1}{nV_t}$$

Na kraju ove analize ćemo posmatrati dizajn sa minimalnom strujom drejna ID, pri čemu je minimalna dozvoljena vrednost fan-out-a FO=10 .

Radna tačka je, očekivano, u oblasti slabe inverzije

$ A_{v0} $	50	80
g_m/I_D (S/A)	28.53	27.02
L (μm)	0.158	0.233
I_D (μA)	22.02	23.26
W (μm)	88.90	71.02

Uključivanje uticaja izlazne kapacitivnosti Cdd

Izlazna kapacitivnost se ne zna pri određivanju dimenzija tranzistora i zato je ovaj postupak iterativan

1. Prvo se odrede dimenzije tranzistora pri $C_{dd}=0$
2. Na osnovu dobijenih dimenzija se izračuna $C_{dd}=C_{dd1}$
3. Potom se skaliraju širina gejta tranzistora i struja drejna faktorom

$$S = \frac{1}{1 - \frac{C_{dd1}}{C_L}}$$

Kada se skalira sa ovom vrednošću struja drejna i širina gejta tranzistora, gustina struje i g_m/ID ostaju nepromenjeni, dok se C_{dd} i g_m skaliraju linearno sa S . Zbog toga je

$$\omega_u = \frac{Sg_m}{C_L + SC_{dd1}} = \frac{g_m}{C_L}$$

- Ova metoda dobro funkcioniše za razmatrane jednostavne primere i ograničena je na slučajeve kada se parazitna kapacitivnost linearno skalira sa transkonduktansom g_m , kojom se podešava učestanost f_T
- To nije slučaj sa svim kolima, pa se tada ne koristi analitičko skaliranje, već iterativni postupak
  1. Prvo se odrede parametri sa $C_{dd}=0$
  2. Odrediti dimenzije tranzistora da se ostvari željeni GBW za $C+C_{dd}$ (u prvoj iteraciji je $C_{dd}=0$)
  3. Estimirati vrednost C_{dd}
  4. Vratiti se na korak 2. sa novom vrednošću C_{dd}
  5. Prethodne korake od 2 do 4 ponavljati dok se ne postigne konvergentno rešenje

Primer 7: Ponoviti primer 3 bez zanemarivanja kapacitivnosti C_{dd} , tako da se minimizira snaga disipacije sa $C_L=1\text{pF}$ i $f_u=1\text{GHz}$.

Početne vrednosti: $g_m/I_D=20.76$ i $L=70\text{nm}$

Pomoću lookup tabela se odredi J_D i C_{dd}

```
JD = lookup(nch,'ID_W','GM_ID',gm_ID,'L',L);
```

```
Cdd_W = lookup(nch,'CDD_W','GM_ID',gm_ID,'L',L);
```

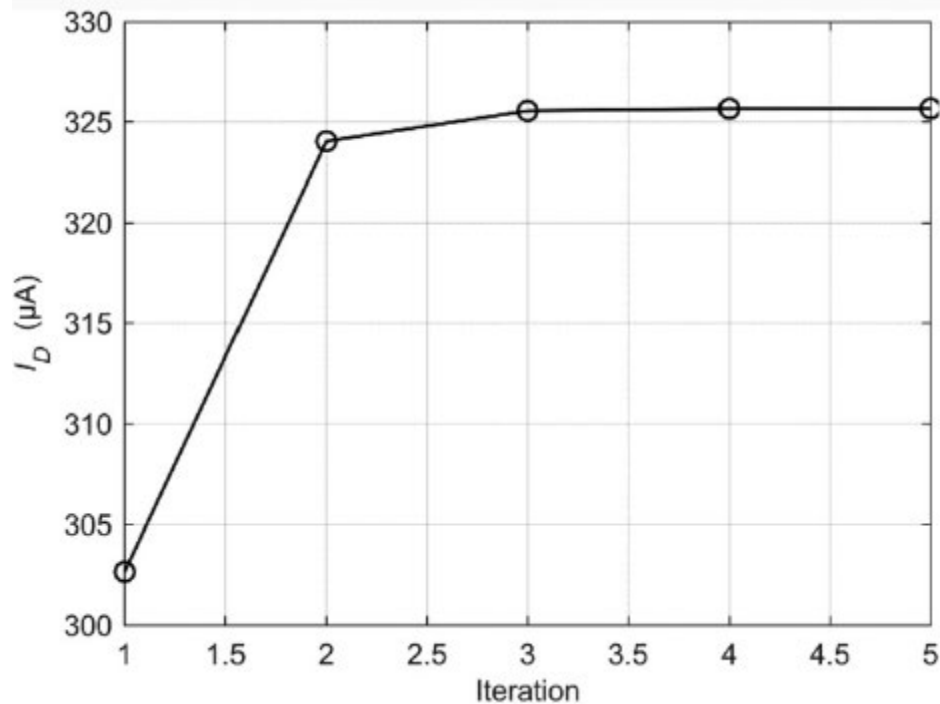
Potom se primeni iterativni process:

```

Cdd = 0;
for m = 1:5,
gm = 2*pi*GBW*(CL + Cdd);
ID(m,1) = gm./gm_ID;
W(m,1) = ID(m,1)./JD;
Cdd = W*CDD_W;
end

```

Na sledećoj slici je grafički prikazan iteracioni postupak (5 iteracija) pri određivanju konačne vrednosti struje drejna

$$I_D(1) = 302,7 \mu\text{A}$$

$$I_D(2) = 324.0 \mu\text{A}$$

$$I_D(3) = 325.6 \mu\text{A}$$

$$W(1) = 114.2 \mu\text{m}$$

$$W(3) = 122.8 \mu\text{m}$$